

nytte eller behagelighed eller formueforøgelse, og at der derefter i en følgende rubrik på ligningslisten — omregnet i penge — skulle anføres de omstændigheder, som burde bevirke en nedsættelse af indtægten til skats beregning så som indtægtens utilstrækkelighed, familieforhold, indtægtens beskaffenhed, byrdefuld gæld og lign.

For sognekommunernes vedkommende var der derimod ikke i lovgivningen givet nærmere regler, hverken om udgangspunktet for eller om den videre udførelse af ligningen på formue og lejlighed. Dog blev der i nogle amter udarbejdet en nærmere vejledning for sognekommunerne om, hvorledes ligningen på formue og lejlighed skulle foretages. Efter disse vejledninger — som ingenlunde fandtes i alle amter, og som indbyrdes var ret forskelligartede — foregik ligningen dog i det store og hele på den måde, at skattegrundlaget blev fastsat til 4 pct. af værdien af fast ejendom og kapitaler med fradrag af 4 pct. af eventuel gæld, hvortil blev lagt en noget mindre procent af den kapitaliserede værdi af pensionsberettiget indkomst, aftægt og livrente m. v. og en endnu noget mindre procent af den kapitaliserede værdi af indtægt for personligt arbejde. Det herefter udfundne skattegrundlag blev forhøjet eller nedsat efter lejlighed under hensyntagen til det faktiske udbytte af kapitalen og de faktisk betalte renter af gælden samt iøvrigt under hensyntagen til held og uheld, familieforhold og skatteyderens hele økonomiske stilling i sammenligning med kommunens øvrige skatteydere.

Som det vil fremgå af foranstående, var skatten på formue og lejlighed oprindelig ikke nogen egentlig indkomstskat, men en skat, der efter sit væsen hvilede på et skøn over skatteyderens skatteevne. Som et væsentligt moment i bedømmelsen af skatteevnen måtte der naturligvis indgå et skøn over størrelsen af skatteyderens indtægter, men det blev gentagne gange i inderigsministerielle skrivelser tilkendegivet, at der ved ligning på formue og lejlighed ikke kunne være tale om „nogen med matematisk nøjagtighed foretagen udregning af skatteyderens indtægter eller udgifter, men kun om en til påviselige data støttet, samvittighedsfuld bedømmelse af hver skatteydere indtægter og nødvendige udgifter.“

Denne ret frie form for skatteligning vakte imidlertid efterhånden stærk kritik, navnlig som følge af de vanskeligheder, der måtte opstå ved afgørelsen af klager over ligningen, idet det, når ligningen ikke var bundet til bestemte regler, var meget svært at trænge igennem med klager over ligningens rigtighed, og desuden fordi mangelen af faste ligningsregler i det hele taget kunne medføre ret vilkårlige

resultater. Efter at der af en af folkettinget nedsat parlamentarisk kommission under 15. september 1900 var afgivet indstilling derom, blev det derfor ved kommuneskatteloven af 15. maj 1903 bestemt, at ligningen på formue og lejlighed i alle tilfælde skulle tage sit udgangspunkt i den indkomst, der blev ansat til brug for beregningen af den indkomstskat til staten, som samtidig blev indført, ligesom der i loven blev fastsat bestemte grænser for, hvorledes denne indkomst kunne forhøjes under hensyn til dens karakter af formueindtægt og forhøjes eller nedsættes under hensyn til skatteyderens „lejlighed“.

Ved loven af 1903 blev således den gamle formue- og lejlighedsskat, der hvilede på et forholdsvis frit skøn om skatteevnen, afløst af en egentlig *indkomstskat*, der dog bibeholdt et vist præg af den gamle ordning gennem bevarelsen af de nævnte regler om skønmæssig forhøjelse og nedsættelse af indkomsten inden for visse grænser. Dette præg er imidlertid efterhånden i det store og hele forsvundet. Forhøjelserne efter „formue“ (kildeartsforhøjelserne) har således i mange år ikke været anvendt i nogen købstad, og for sognekommunernes vedkommende er anvendelse af kildeskat stærkt på retur og forekommer nu kun i ca. $\frac{1}{4}$ af kommunerne, jfr. nedenstående oversigt:

Antal sognekommuner, der anvender kildeskat.

Skatteår	Antal kommuner
1936-37	1 018
1946-47	848
1951-52	712
1954-55	414
1955-56	330

Endvidere er den skønmæssige regulering efter „lejlighed“ efterhånden i mange kommuner afløst af forhøjelse og nedsættelse efter mere skematiske regler. Dette hænger bl. a. sammen med, at de „lejlighedsreguleringer“, der var begrundet i hensynet til omfanget af skatteyderens husstand, mistede deres betydning ved indførelsen — ved lov nr. 62 af 1. marts 1920 — af særlige børnefradrag. Tilbage er herefter i det store og hele kun „lejlighedsreguleringer“ under hensyn til indkomstens størrelse, og disse reguleringer finder i stedse stigende omfang sted efter ganske faste regler, der vedtages af kommunalbestyrelsen i form af en ligningsskala. Samtlige købstæder har således i mange år anvendt ligningsskala, og ligningsskala blev for